

Vývoj dětské kresby

Kojenecké období (do 1 roku)

- skvrny

Batolecí období (1-3 roky)

- 15 m – čmára spontánně
- 18 m. – napodobí kresbu čáry bez ohledu na směr
- 24 m. – napodobí kresbu vertikální a kruhové čáry
- 30 m. – napodobí kresbu horizontální čáry
 - pokus o napodobení křížku
- 36 m. – kreslí kruh, vertikální i horizontální čáru podle předlohy
- 2 roky – stadium čmáranic – čmára všemi směry, aniž by pozvedlo tužku
 - ° spokojené děti kreslí silné čáry a snaží se pokrýt co nejvíc místa,
 - ° nevyrovnané tužku brzy odhodí
 - ° duševně opožděné drží tužku nesprávně)
- 2- 3 roky – stadium čarání – po prvé ovlivněno intelekt. faktory
- sníží se napodobit psaní dospělých, v kresbách lze objevit záměr (dílo na závěr pojmenuje –náhodný realizmus)

Stadium hlavonožců (3-6 let)

- intelektuální realizmus – to co ví, ne co vidí
- postava je znázorněna kolečkem = hlava a trup + dvě čáry = nohy (později přidává ještě dvě čáry = ruce) =) hlavonožec
- v souvislosti s růstem mentální úrovně přibývá detailů (ústa, oči...)

Zlatý věk dětské kresby: 5 – 10 let

- dítě těší vyjadřovat se obrazem, kresba mu umožňuje vyjadřovat obsahy a zážitky

Intelektuální realizmus (5-7 let)

- vyjadřuje spíše osobní svět než ten vnější, dítě z něj kreslí to, co ví a zná. Kresba tak nepředstavuje model, který má dítě před očima, ale to, co z něj zná – např. hlava z profilu má dvě oči atd.
- Asi do sedmi let - některé obrázky transparentní, tj. průhledné. Za zdí domu tak vidíme maminku vařící oběd, pod oblečením postav “prosvítají” končetiny. V tomto věku je to normální, ale pokud transparentnost přetrvává na kresbách ještě po desátém roce věku autora, lze usuzovat na retardaci duševního vývoje nebo na poruchy afektivity a senzitivity.
- Mezi pátým a sedmým rokem se u dětské kresby projevuje také tzv. sklápění – na obrázku chybí perspektiva, roviny neodpovídají skutečnosti, zobrazení předmětů je disproportionální

Vizuální realizmus (7-12 let)

– Asi od sedmi let je již dítě objektivnější a začíná kreslit to, co opravdu vidí. V tomto období dochází také k velkému skoku – dítě začíná zobrazovat postavu z profilu.

Lidská postava

- souvisí s vývojem tělesného schématu

3,5 roky:

- obličej = kruh nebo ovál – prožíváno jako nejdůležitější část postavy
- připojení nohou – hlavonožec
- vyznačení očí, nosu, úst, někdy náznak vlasů
- ruce = připojené k hlavě nebo nohám
- trup = vodorovná čára mezi lineárně nakreslenými nohama

5 rok - dvojdimenzionální kresba

- trup = kruh, ovál, trojúhelník, čtyřúhelník
- hlava = spojená přímo s trupem
- nohy = daleko od sebe, někdy navazují na obrysovou linii trupu
- proporce nejsou dosud v souladu

6let - přibývá detailů

- uši, vlasy = většinou je po obvodu hlavy
- někdy klobouk („probíhá“ hlavou), jiné náznaky oblečení
- odlišení kresby muže a ženy

7 let - zpřesnění proporcí

- nohy blíže k sobě
- paže na pravém místě ve výši ramen
- náznak krku – jako mezičlánek – obrysová linie navazuje na linii trupu nebo hlavy
- vyznačení účesu a oblečení

8 let – profilová kresba

- připojení paží na přední linii trupu nebo na zadní
- tvary se zaoblují a proporce se sjednocují

9 let – pokus zachytit postavu v pohybu

- u profilových – naznačení chůze
- činnost rukou (postava nese tašku)
- obličej má většinu podstatných znaků

10 – 11 let – pokus o stínování, tvarování, perspektivu

Interpretace kresby:

Organizování prostoru (a vývoj laterality)

- dítě má sklon vytvářet kruhy pravou rukou ve směru zleva doprava a levou rukou zprava doleva.
- tvoří geometrické obrázky, které si zachovávají symetrický charakter, přičemž pravou rukou jsou umístěny vpravo a levou rukou vlevo. V kresbách se vývoj laterality dobře odráží. Když dítě dospěje do stádia, kdy dokáže nakreslit profil, pravák maluje profily hledící doleva a u leváka je tomu naopak.
- Je důležité si uvědomit, že když dítě kreslí postavu, kreslí vlastně samo sebe. První představu dítěte o jeho těle tvoří jakýsi rozkouskovaný obraz, teprve s postupem času získává bezprostřední vědomí obrazu vlastního těla jako celku (= tělesné schéma

Co prozradí čára?

- dítě, kterému chybí sebedůvěra, je ustrašené a má zábrany kreslí tenké, lehce naznačené čáry, obrázek často předělává a někdy si pomáhá pravítkem.
- silné čáry (které až někdy protrhnou papír) kreslí děti agresivní.
- vyrovnané děti mají silu čáry pod kontrolou. Jestliže dítě svou kresbu často přeškrtává a gumuje, může to naznačovat jeho nízkou sebedůvěru nebo snahu potlačit to, co by mohlo vyjít najevo.

Když dítě kreslí, většinou přitom něco vypráví. Jak se odvíjí děj, dítě postupně kreslí jednotlivé postavy. Důležité je zejména pořadí, v kterém jednotlivé postavy do kresby vstupují, protože tak dítě odkrývá svůj postoj k nim. Jako první jsou obvykle kresleny postavy, které mu

vůbec nejsou lhostejné (z vyprávění poznáme zájem nebo opovržení), jejich vztah k nim vyjadřuje také to, jak si s nimi dítě na papíře „vyhraje“.

Geometrie kresby

- levý pruh představuje minulost, symbolizuje vztah k matce, tedy k minulosti, introverzi
- pravý budoucnost, vztah k otci, tedy pokrok, extraverzi, někdy i autoritu
- prostřední část je současnost;
- čáry směřující nahoru ukazují na mysticismus. Čáry vedené směrem dolů odhalují materialistickou stránku. Hraniční zóny v sobě obsahují vlastnosti těchto dvou sousedících pólů. Všechny tyto zóny vycházejí z jednoho bodu nebo do něj směřují - představují „já“.
- Dostředivý směr ukazuje na introverzi subjektu, zatímco odstředivost na jeho extraverzi.
- mírné, citlivé dítě raději kreslí křivky, avšak pokud kreslí téměř jen křivky, lze usuzovat na určitou nezralost.
- realistické a podnikavé děti často používají přímky a úhly. Má-li dítě svou impulzivitu pod kontrolou, projevuje se to rovnováhou mezi přímkami (zejména vertikálami) a křivkami.
- přehnaná důležitost horizontálním čarám - psychologické konflikty
- dává-li dítě přednost tečkám a drobnějším skvrnám, svědčí to o jeho až úzkostlivé pečlivosti
- důležitá velikost kresby v poměru k velikosti papíru. Dítě, které svým obrázkem papír zcela zaplní, bývá nedozrálé.
- umístění: vyrovnané dítě umísťuje do středu papíru.
 - dítě s mnoha problémy kresbu umísťuje excentricky.
 - položená příliš vysoko ukazuje na pýchu,
- kresba zcela dole je známkou stability – její autor pravděpodobně „stojí pevně na zemi“.

Všimáme si:

Chování dítěte když maluje a všechno co se při kreslení děje

- zájem nebo nezájem
- na výzvu kreslit reaguje nebo ne
- kreslí dle instrukcí, čeká na pokyny, nebo pracuje samostatně
- spokojenost s výtvořem
- gumování a opravy – čeho

Téma

- při libovolném tématu si všimáme logiky kresby a jaké náměty preferuje

Využití prostoru

- dostatečně využívá prostor, nebo kreslí jen v nějaké části na boku?

Kompozice a integrace kresby

- sledujeme sestavování, uspořádání a umístění prvků do celku
- v jakém vztahu jednotlivé prvky dítě nakreslí (jestvíje „komunikace“ mezi prvky?)

Znázornění

=> velikost = malé – snížené sebevědomí

- proporce – jestli nakreslí všechno co má postava mít, jestli nějaké části vynechá

Linie

- intenzita, tlak – zvýšený tlak – agresivita,
- snížený tlak – nejistota

Zvláštnosti

= to, co se u jiných dětí nevyskytuje, stereotypní opakování námětu (autistické kresby – postava jako lahvička od léků)

Detaily

- vypracovanost a jejich přítomnost v kresbě (přítomnost velikého počtu detailů v kresbě 4 letého dítěte může poukazovat na výbornou pozorovací schopnost a nadprůměrný intelekt. Naopak, pedantní až přehnané vypracování detailů se objevuje v kresbách neurotických a úzkostných dětí)

Barva

- nepřítomnost barvy prozrazuje citovou prázdnotu, někdy asociální tendence. Při použití barvy se uplatňují různé její vlastnosti – intenzita, hustota, viditelnost z dálky a odstín. Všechny tyto prvky specifikují hodnotu té či oné části kresby. Například spojení určitých barev působí harmonicky, jiné naopak šokují svou křiklavostí, nesouladem a ukazují nejčastěji na citovou poruchu.
- ověřit, zda dítě náhodou není barvoslepé.

Červená – Do šesti let věku je u dítěte normální, pokud používá výhradně červenou. U nemocných dětí nemá červená tak syté odstín. Po šestém roce ukazuje na tendenci k agresivitě a nedostatečnou kontrolu emocí.

Modrá – Používají ji i děti mladší pěti let. Tyto děti se od dětí používajících spíše červenou liší tím, že více kontrolují své chování. Používání modré v šesti letech svědčí o tom, že je dítě dobře adaptované. Pokud však používá výhradně modrou, ukazuje to na přílišnou sebekontrolu.

Zelená – Použití je srovnatelné s modrou a odráží spíš sociální vztahy

Žlutá – Bývá často používána samostatně nebo v kombinaci s červenou. Někdy ukazuje na přílišnou závislost dítěte na dospělém.

Hnědá – Stejně jako ostatní tmavé nevýrazné barvy (a někdy i žlutá) odráží hnědá barva špatnou rodinnou i sociální adaptovanost dítěte a různé konflikty. Tuto regresivní barvu též s oblibou volí umíněné děti.

Fialová – Tato barva je znakem neklidu a malé děti ji používají jen zřídka. Často se vyskytuje ve spojení s modrou a prozrazuje úzkost. Je používána hlavně v obdobích obtížné adaptace.

Černá – Vyskytuje se v jakémkoli věku a prozrazuje určitou míru úzkosti. Někdy svědčí o bohatém vnitřním životě. Symbolika černé je zvláštní v období puberty, kdy vyjadřuje nepřístupnost a ostych v projevoování citů.

Dobře adaptované dítě používá většinou čtyři až šest barev.

V interpretaci kresby nemá barva absolutní hodnotu, ale všeobecně vzato jasné, teplé barvy svědčí o vyrovnanosti, zatímco tmavé barvy ukazují na tendenci ke smutku, úzkosti, případně na odpor k někomu nebo něčemu. Bledé odstíny vyjadřují citovou nevyrovnanost nebo špatný zdravotní stav. Extravert používá mnoho barev, které jsou jasné, zatímco introvert nebo člověk se zábrany se omezuje na jednu nebo dvě barvy. Depresivní osoby malují ve smutných, ponurých odstínech.